

Sygn. akt III CNP 17/20

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa K. Z.
przeciwko P. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o nakazanie usunięcia gazociągu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 lutego 2021 r.,
na skutek skargi powódki o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 25 czerwca 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację powódki K. Z. od wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 29 marca 2018 r. oddalającego jej powództwo o nakazanie stronie pozwanej P. sp. z o.o. w W. usunięcia ewentualnie przesunięcia sieci gazociągu średniego ciśnienia DN, przebiegającego przez stanowiącą własność powódki nieruchomość składającą się z działki nr (...)/1 oraz jej współwłasność w (...)/3 części nieruchomości składającą się z działki nr (...)/2, położone w B. przy ul. (...).

Sądy obu instancji ustaliły, że na wybudowanie gazociągu przez powyższe nieruchomości wyraził zgodę poprzednik prawny powódki W. Z., który poza tym w dniu 12 stycznia 1984 r. zwrócił się do Urzędu Miasta i Gminy w B. o wydanie zezwolenia na wykonanie instalacji gazowej w budynku mieszkalnym nr (...) i przyłączenie jej do sieci. Po wybudowaniu gazociągu przebiegającego m.in. po

w/wym nieruchomościach, w dniu 6 września 1984 r. Społeczny Komitet Gazyfikacji przy Urzędzie Miasta i Gminy w B. przekazał Zakładowi Gazowniczemu w K. Rejonowi Gazowemu w B. sieć gazociągów o łącznej długości 3 535 m, znajdującą się na terenie B. przy ul. (...), w tym sieć rozdzielczą o średnicy 40 mm i długości 2512 m oraz przyłączy domowych o długości 1023 m. Sieć ta obsługuje łącznie 42 odbiorców indywidualnych. Przebudowa instalacji gazowej na działkach nr (...)/1 i (...)/2 ograniczyłaby szerokość strefy kontrolowanej z 3 do 1 metra.

Sporny gazociąg nie stwarza problemów z zagospodarowaniem obu działek, poza fragmentem przecinającym działkę nr (...)/2 w poprzek, w kierunku północnym, pomiędzy budynkiem a ulicą (...) i to tylko wówczas, gdyby doszło do rozbudowy budynku w kierunku wschodnim. Utrudnienie w zagospodarowaniu tych działek, w tym ewentualnej rozbudowie wynika natomiast z dużego nawodnienia terenu, przy jednoczesnym silnym napływie wód powierzchniowych i opadowo-roztopowych. Dotyczy to zwłaszcza działki nr (...)/2, ze względu na jej obniżenie w stosunku do ulicy (...), a także jej ukształtowanie, będące następstwem sposobu wykonania budynku mieszkalnego nr (...), który jednak nie posiada podłączenia do gazu, zaś budynek nr (...) miał podłączenie gazowe do 28 grudnia 2011 r.

Sądy obu instancji oddaliły powództwo przez wzgląd na zasady współżycia społecznego, gdyż uwzględnienie powództwa pozbawiłoby okolicznych mieszkańców (42) zaopatrzenia w gaz, zaś przebieg gazociągu nie utrudnia powódce korzystania z nieruchomości, a w szczególności nie uniemożliwia rozbudowy budynków.

W skardze na niezgodność z prawem prawomocnego wyroku, powódka K. Z. domagała się stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K.6 z dnia 25 czerwca 2018 r., zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. art. 222 § 2 k.c. przez nieuwzględnienie roszczenia negatoryjnego, pomimo przyjęcia przez Sąd drugiej instancji, że powódce przysługuje to roszczenie oraz art. 5 k.c. przez jego zastosowanie, wskutek przyjęcia, że zachodzą szczególne okoliczności przemawiające za odmową udzielenia powódce ochrony przewidzianej w art. 222 § 2 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. W pierwszym rzędzie należy wskazać, iż w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 15 października 2020 r., III PZP 4/20 - zasada prawna - Sąd Najwyższy wyjaśnił, że strona nie ma obowiązku skorzystania ze skargi nadzwyczajnej przed wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku. W konsekwencji nie było podstaw do odrzucenia skargi pozwanego przez wzgląd na brak skorzystania ze skargi nadzwyczajnej w celu wzruszenia skarżonego prawomocnego wyroku Sądu drugiej instancji (art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.).

2. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Jej celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie roszczeń odszkodowawczych za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (art. 417¹ § 2 k.c.).

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego niezgodność z prawem orzeczenia rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty. Orzeczenie niezgodne z prawem to orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawnej. Tylko w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności. Istotą władzy sądowniczej jest orzekanie w warunkach niezawisłości, w sposób bezstronny, zależny nie tylko od obowiązujących ustaw, ale także od wewnętrznego przekonania sędziego oraz jego swobody w ocenie praw i faktów stanowiących przedmiot sporu. Treść orzeczenia, jak wspomniano wyżej, zależy również od wyników wykładni, które mogą być różne, w zależności od jej przedmiotu, i przyjętych metod. W związku z tym, może istnieć wiele możliwych interpretacji, a sam fakt wykładni z natury rzeczy cechuje subiektywizm. (zob. uzasadnienia do wyroków Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2006 r. I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35, z dnia 31 marca 2006 r. IV CNP 25/05, OSNC , nr 1, poz. 17, z dnia 17 maja 2006 r., I CNP 14/06 niepubl., z dnia 13 maja 2009 r. IV CNP 122/08, nie publ, z dnia 3 czerwca 2009 r. IV CNP 116/08 niepubl.).

3. Celem wstępnej selekcji w odniesieniu do tego rodzaju środka, przewidzianej w art. 424⁹ k.p.c., jest wyeliminowanie skarg oczywiście bezzasadnych, które bez konieczności wnikliwej analizy prawnej powinny być oddalone. Oczywista bezzasadność skargi, jako kryterium dozwolonego wyłączenia zachodzi, gdy powołane podstawy skargi już przy pierwszej ocenie pokazują, że faktycznie nie ma możliwości ich uwzględnienia, ponieważ nie miały miejsca, albo nie mogły mieć wpływu na kształt orzeczenia. Nie ma zatem potrzeby prowadzenia szerokiej analizy prawnej i dokonywania pogłębionego badania trafności zaskarżonego orzeczenia, w odniesieniu do zastosowania prawa i jego wykładni. Ocena zasadności skargi polega na antycypowaniu niejako roli sądu, który orzekałby co do istoty sprawy z powództwa skarżącego o wynagrodzenie szkody wyrządzonej wydaniem prawomocnego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2015 r., V CNP 57/14, nie publ.).

W sytuacji, gdy z bezpośredniego oglądu sprawy wynika, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia byłaby oddalona, trzeba przyjąć, że jest ona oczywiście bezzasadna w rozumieniu art. 424⁹ k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2014 r., I BP 10/13, niepubl.).

W przedstawionych okolicznościach faktycznych, w kontekście podniesionych przez powódkę zarzutów jej skarga jawi się jako oczywiście bezzasadna.

Zgodnie z art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Wykonywanie prawa podmiotowego w sposób sprzeczny z tymi kryteriami jest bezprawne i z tego względu nie korzysta z ochrony jurysdykcyjnej. Norma zawarta w tym przepisie ma charakter wyjątkowy i może być stosowana tylko po wykazaniu wyjątkowych okoliczności, w sytuacji, gdy w inny sposób nie można zabezpieczyć interesu osoby zagrożonej wykonaniem prawa podmiotowego przez inną osobę (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 1969 r., III CRN 310/69, OSNCP 1970, nr 6, poz. 115) oraz w tych szczególnych przypadkach, w których wykorzystywanie uprawnień wynikających

z przepisów prawa prowadziłoby do skutku nie aprobowanego w społeczeństwie ze względu na przyjętą w społeczeństwie zasadę współzycia społecznego.

Zasady współzycia społecznego to pojęcie niedookreślone, nieostre, a powoływanie się na sprzeczność z zasadami współzycia społecznego powinno wiązać się z konkretnym wykazaniem o jakie zasady współzycia społecznego w konkretnym wypadku chodzi oraz na czym polega sprzeczność danego działania z tymi zasadami. Taki charakter klauzul generalnych zawartych w rozważanym przepisie nakazuje ostrożne korzystanie z instytucji nadużycia prawa podmiotowego jako podstawy oddalenia powództwa, a przede wszystkim wymaga wszechstronnego rozważenia okoliczności, aby w ten sposób nie doprowadzić do podważenia pewności obrotu prawnego. Zasadą bowiem jest, że ten kto korzysta ze swego prawa postępuje zgodnie z jego społeczno-gospodarczym przeznaczeniem i zasadami współzycia społecznego.

Przyjęcie przez sądy nadużycia prawa podmiotowego przez wzgląd na zasady współzycia społecznego należy do kategorii ocennych i jest przejawem ich dyskrecjonalnej władzy. Dlatego też skuteczność podniesienia zarzutu naruszenia przez sąd drugiej instancji art. 5 k.c. jest uzależniona od tego, czy dokonanej przez ten Sąd ocenie można przypisać cechy dowolności (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2012 r., V CSK 409/11, niepubl.).

W rozpoznawanej sprawie takiej dowolności nie można stwierdzić. Sądy obu instancji szczegółowo umotywowały swoje stanowisko tak w zakresie podstawy faktycznej, jak i prawnej, które doprowadziły do zastosowania art. 5 k.c.

Sama techniczna możliwość przemieszczenia sieci nie stanowi wystarczającej podstawy do przyjęcia, iż art. 5 k.c. nie ma zastosowania (por. uzasadnienie Sądu Najwyższego do postanowienia z dnia 9 lipca 2008 r., V CSK 52/08, niepubl.).

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁹ k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania,

ke